

the fact that the poetic description, phenomenological description is the Mystery, the Absolute, the thing in itself, which exist in another, transcendental world, they can only be described in the predicates of negation, apophatic, therefore all the transformative realities of poetics and rhetoric are vain, inadequate but in fact not very effective.

Key words: musical poetics, rhetoric, discourse, metatext, trope, musical typology.

Надійшла до редакції 22.09.2018 р.

УДК 929.532:271.2-558.3

ОБРЯД ХРЕЩЕННЯ ТА НАРЕЧЕННЯ ІМЕНЕМ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ МЕТРИЧНИХ КНИГ)

Кригіна Ольга – кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності, Маріупольський державний університет, м. Маріуполь.
doi.org/10.35619/ucpmk.vi29.117
v.olya.v@ukr.net

Стаття присвячена розгляду обряду хрещення та наречення іменем новонароджених за даними метричних книг. Метричні книги містять багатющий інформаційний матеріал, усе більше привертають увагу дослідників. У розвідці аналізується інформація, що містять метричні книги щодо проведення обряду хрещення. Визначені імена, що найчастіше надавалися малюкам при хрещенні, виявлено дотримання вимог православної церкви щодо шанування церковних святих та надання їх імен немовлятам, відповідність «святцям», а також дотримання церковного календаря, що знайшло відображення у метриках православного населення.

Ключові слова: метричні книги, народження, хрещення, імена новонароджених, таїнство, віросповідання.

Постановка проблеми. Церковні таїнства найважливіші події протягом земного життя кожної людини. Церковні таїнства це священнодійства чи видимі священні знаки, через які віруючим повідомляється невидима благодать Божа або рятівна сила Божа. Протягом тривалого часу, життя кожної людини було тісно пов'язане з церквою. Важливі події, що відбувалися в житті, радість народження немовляти, створення нової родини (укладання шлюбу через вінчання), а також сум й журба за хворим чи померлим, люди завжди ділили з церквою.

Згідно з ухваленими у 1917 р. нормативними документами церква була відсторонена від ведення шлюбно-сімейних справ, скасовувалася юридична сила церковних обрядів, які супроводжували людину протягом усього життя. Але, не зважаючи на це, людина ще тривалий час продовжувала звертатися до церкви, адже не до кінця могла зрозуміти, як їй далі бути. Звичні для людей обряди хрещення, вінчання та відспівування, а також відомі їм церковні акти (метричні книги), в які записувалися ці події, передавалися у відомство відділів РАГС. Досліджуючи питання діяльності церкви, церковних таїнств, дотримання встановлених вимог щодо їх проведення, важко переоцінити важливість та інформативність метричних книг, джерел, що велися до 1918 р. Крім того, введення цих джерел до наукового обігу та вивчення їх інформативного потенціалу посідає важливе місце серед перспективних напрямів розвитку історичної науки.

Метричні книги – це публічні акти записів народження, шлюбів та смертей. Попри своє громадянсько-правове значення, вони були важливим статистичним матеріалом, первинним генеалогічним джерелом, найбільш достовірним із загальної маси родових матеріалів. Сьогодні їх інформація використовується для соціально-правового захисту громадян, у генеалогічних, історико-статистичних дослідженнях, вивченні рис ментальності етносу тощо.

Першим світським узаконенням ведення метричних книг вважається Указ Петра I від 14 квітня 1702 р. «О подаче в патриарший духовный приказ приходским священникам недельных ведомостей о родившихся и умерших», який засвідчував необхідність реєстрації народжень та смертей у Росії [15; 192]. 1724 р. Синодом розроблений докладний формуляр метричних книг. Вони мали складатися з трьох частин – про народжених, одружених і померлих [16; 267]. Кожна з частин метричних книг містить потужний заряд інформації, що все більше привертає увагу дослідників.

Останні дослідження та публікації. Від початку своєї появи, найбільш докладно вивчалися дані православних метрик. Після скасування метричні книги певною мірою цікавили дослідників, але до другої пол. XX ст. інформація, яку вони несли, так і не стала предметом ретельного вивчення. З середини XX ст. дослідниками розпочато вивчення окремих сюжетів, пов'язаних із метричними книгами. Від 90-х р. XX і до початку XXI ст. метричні книги починають вивчатися у кількох напрямках. Найбільш значущими при цьому стали дослідження Д. Антонова та І. Антонової [1], що містять ретельний документознавчий аналіз православних метрик. Серед сучасних науковців, які займаються вивченням інформативного потенціалу метричних книг, що зберігаються у фондах державних архівів України, слід назвати І. Лимана [10], С. Гузенкова [3] та ін. Метричні книги як джерела, що містять найбільш цінну

інформацію генеалогічного змісту, досліджено у дисертаційній роботі Н. Лобко [11]. Окремо слід зазначити, що інформація метричних книг цікавить також й науковців, які займаються вивченням народних звичаїв, традицій та здійснення церковних таїнств [19-20].

Метою даної розвідки є розгляд обряду хрещення та наречення іменем немовлят, за даними, що міститься в метричних книгах. Адже метрики, як джерела з величезним інформативним потенціалом, усе більше привертають увагу дослідників.

Виклад матеріалу дослідження. Синодським Указом від 20 лютого 1724 р. «О содержании священникам метрических книг для записи рождающихся, браком сочетавшихся и умирающих, и о присылке из оных ежегодно экстрактов к архиереям» було розроблено докладний формуляр метричних книг. Вони мали складатися з трьох частин – про народжених, одружених і померлих. Суттєво оновлена форма метричних книг зі змінами та доповненнями, затверджена імператором 22 листопада 1837 р. та Указом Синоду від 7.02.1838 р. «О ведении метрических книг по новым формам». Згідно з вимогами Указу, графи дати народження та хрещення об'єднувалися в одну колонку, додавалася графа «Имена родившихся» [17; 92].

Одним з основних обрядів для новонароджених є обряд хрещення; християнська православна віра радить приймати хрещення в дитячому віці. Самі немовлята, звичайно, не можуть приймати таке рішення, про їх духовне народження повинні дбати батьки. Хрещення – церковне таїнство духовного народження, саме тому воно можливо лише один раз. Після народження немовляти обов'язковим є проведення таїнства хрещення і до цієї справи потрібно приступати негайно. Чим швидше охрестять немовля, тим краще і для нього, і для батьків. Законодавство Російської імперії не дозволяло, щоб батьки християнської віри залишали своїх дітей нехрещеними та без відповідного виховання і, зокрема, щоб православні батьки хрестили своїх дітей в іншу віру. Вік, не пізніше якого батьки повинні хрестити дітей, церковними та громадянськими законами не встановлювався. Не відкладати на тривалий час хрещення – обов'язок батьків, до того ж дитина не мала померти нехрещеною, адже важливо, щоб перед Богом людина постала хрещеною. Немовля може або від крайньої слабкості своїх сил або від інших непомітних для нас причин незабаром після народження померти, не прийнявши хрещення. І якщо немовля помер нехрещеним, через недбалість про нього батьків, великий гріх беруть вони на себе [18].

Православні християни зазвичай хрестять своїх дітей в період із восьмого по сороковий день життя. Якщо немовля помирало через необережність батьків, то вони, за церковними правилами, підлягали епитимії. Суворому покаранню піддавався навіть священник, який дозволив, виявивши недбалість до своїх обов'язків, малюку померти без святого хрещення [14; 74]. Священник, що допустив через недбалість, померти немовляті без Святого Хрещення, відмовляється від місця і визначається в паламарі до каяття і виправлення [10].

Здійснення обряду хрещення знайшло відображення у метричних книгах, зокрема, факт хрещення дитини вносився до частини першої метричних книг «Про народжених». Сама процедура проведення обряду, звісно, не прописувалася у метричній книзі, адже, метрики, в першу чергу, введені для збору суто статистичної інформації – «ведать о количестве всего Российского государства людей рождающихся, и в брачное супружество совокупляющихся, и умирающих» [16; 267], але, не зважаючи на це, у метричних записах яскраво проявилися традиційні особливості.

Частина перша «Про народжених» метричних книг православного населення містить наступну інформацію: «Счет родившихся (мужеского/женского пола); месяц и день рождения/крещения; имена родившихся; звание, имя, отчество и фамилия родителей, и какого вероисповедания; звание, имя, отчество и фамилия восприемников; кто совершал таинство крещения; рукоприкладство свидетелей записи по желанию». Наприклад: «№ 1 женского пола; рождение – 1 января, крещение – 3 января; Марья; старокрымский поселянин Георгий Акритов и законная жена его Настасья, оба православные; восприемники: Бахмутского уезда дворянин Владимир Часловский и старокрымская псаломческая дочь девица Ангия Левтерова; священник Андрей Чентуков, псаломщик» [7] або «№ 38 и № 39, рождение 29 апреля, крещение 2 мая 1917 г. Николай и Иаков (близнецы), крестьяне Курской губернии, Белгородского уезда, Тамаровской волости, слободы Тамаровки Иоанн Петрович Леоненко и законная жена его Гликерия Антонова, оба православные; восприемники: 1) мещанин г. Алешки, Таврической губернии Иоанн Никитин Трутенко и дочь священника с. Николаевского городка Саратовской губернии и уезда Мария Александровна Сюзюмская (девица); 2) Козак Полтавской губернии, Миргородского уезда, Березолуцкой волости того же села Петр Лаврентиович Денисенко и Области Войска Донского Таганрогского округа, поселка Успенского жена крестьянина Анна Димитриевна Приходченко. Священник Орест Жежеленко с псаломщиком Евфимием Журавлевым» [6]. Записи метричних книг православного населення свідчить, що загальна кількість народжених немовлят охрещувалася через

декілька днів від народження, крім того, подекуди, записи народжених близнят відрізнялися восприємниками, які зазначалися окремо для кожної дитини.

Обов'язковою у хрещенні є участь восприємників (хрещені батько та матір), відомості про яких також містяться у метричних книгах. Із давніх часів затвердилося правило призначати при хрещенні двох восприємників – чоловіка та жінку, які брали на себе функції рідних батьків, восприємниками вважалися ті, кого призначали батьки або родичі хрещеного і вписувалися, відповідно, до церковних документів. Восприємниками, при хрещенні у православну віру, могли бути лише православні, що відрізнялися гарною поведінкою, восприємник не молодше 15 років, а восприємниця не молодше 13 років, та повинні обов'язково знати початкові істини християнської віри [18; 16].

Хрещенню завжди передують наречення іменем немовляти, що є важливою подією в житті людини. В православній традиції імена немовлят повинні були бути православними, які давалися за іменем того чи іншого святого. Передбачається, що Святий, що допоміг з'явитися дитині на світ, допоможе йому і в подальшому житті. У православній церкві існує звичай нарікати тих, хто охрещується іменем на честь святих. Звичай цей існував на Русі з часу прийняття християнства і запозичений він був із Візантії. За православним законом вибір імені немовляти надавався батькам з можливою участю хрещених батьків, родичів і парафіяльного священика. Але хто б не обирав ім'я для новонародженого, першим джерелом завжди були «святці».

Повний список імен святих або «святці», як правило, публікується у церковних виданнях чи календарях. У минулі століття з усього різноманіття імен, представлених у православному календарі, прийнято було нарікати немовлят іменем святих, пам'ять про яких припадала на день або хрещення, або народження дитини, або був ближчим до проведення цих подій, підтвердження про що дають записи у метричних книгах (частина перша «Про роджених», графа «Імена родившихся»). Записи вказаної частини щодо православного населення містять відомості на честь якого святого називали дитину. Наприклад, у записах метричних книг Федоро-Стратилатівської церкви Катеринославської духовної консисторії с. М. Янісоль знаходимо наступне: «Павел – в честь св. апостола Павла, празд. церковью 29 июня (рождение 3, крещение 6 июля 1913 г.)» [4], або у метриках Соборної Харлампіївської церкви Катеринославської духовної консисторії м. Маріуполь Маріупольського повіту Катеринославської губернії: «Ольга – в честь св. княгини Ольги, празд. церковью 11 июля (рождение 23 июня, крещение 9 июля 1917 г.)» [6], чи то у церковних записах Миколаївської церкви Катеринославської духовної консисторії с. Єнакієве Бахмутського повіту: «Михаил – в честь св. Михаила, празд. св. церковью 11 января (рождение 1, крещение 5 января 1914 г.)»; «Василий (вне брака) – в честь св. Василия, празд. св. церковью 12 апреля (рождение 3, крещение 5 апреля)» [8] та ін. Записи в метричних книгах стосовно наречення іменем немовлят на честь шанованих святих православної церкви підтверджують святці та церковні календарі, на сторінках яких знаходимо відомості про вшанування пам'яті святих за старим стилем (для визначення дати за новим стилем, слід додати 13): 11 січня (24 січня) – преподобного Михайла; 12 квітня (25 квітня) – святого Василя, 29 червня (12 липня) – святих апостолів Петра та Павла; 11 липня (24 липня) – княгині Ольги [12; 2].

Дослідження церковних актів частини першої «Про народжених» Різдво-Богородицької церкви Катеринославської духовної консисторії м. Маріуполь Маріупольського повіту Катеринославської губернії стосовно наречення іменем немовлят свідчить, що за період з 1886-1888 рр., хлопчикам надано 67 імен, серед яких найчастіше зустрічаються «Іоаннь», «Івань», а також «Николай», «Антоній», «Василій», «Георгій», «Андрей», «Петр», «Михаил». Дівчаткам надано 47 різних імен, серед яких найчастіше зустрічаються «Марія», а також «Анна», «Евдокія», «Елена», «Екатерина» та «Елизавета/Елисавета». Рідкісними іменами серед хлопців були: «Логин/Лонгин», «Герентій», «Лука», «Автоном», «Евфимій», «Фома» тощо. Серед імен дівчаток поодинокими є випадки наречення іменами «Фекла», «Лукія», «Любовь», «Харитина» та «Пелагея». Серед дівочих імен привертає увагу дуже рідкісне ім'я «Васса», яке майже відсутнє у метричних записах. Дівчинка, яку назвали цим іменем, народилася 20 серпня 1887 р., а якщо звернутися до святців або до церковних календарів, то можна побачити, що 21 серпня (03 вересня за н. ст.) шанується пам'ять святої мучениці Васси, що свідчить про традицію наречення іменем немовлят за іменем святих [5].

Аналіз інформації метричних записів Різдво-Богородицької церкви м. Маріуполь за 1888 р. щодо наречення іменем новонароджених, показав, що майже 50% немовлят названі на честь шанованих святих православної церкви. За записами метричних книг визначено імена, що давалися малюкам під час хрещення за кожним місяцем, а далі встановлювалося за даними «святців», імена святих, шанування яких припадало на окрему дату кожного місяця. У січні шанується пам'ять святих Тетяни (12.01), Антонія (17.01), Євфимія (20.01), Ксенії (24.01) та Василя (30.01), аналіз записів метричних книг за січень виявив, що цього місяця новонароджені наречені саме такими іменами: Тетяна (народження 14.01 – хрещення

17.01), Антоній (народження 11.01 – хрещення 17.01), Ксенія (народження 20.01 – хрещення 24.01), Євфимій (народження 20.01 – хрещення 25.01) та Василь (народження 30.01 – хрещення 31.01).

У липні православна церква вшановує пам'ять святих Андрія (04.07), Ольги (11.07), Марини (17.07), Христини (24.07) та Пантелемона (27.07). Малюки, що народилися в липні, були названі на честь святих Андрія (народження 04.07 – хрещення 10.07), Ольги (народження 11.07 – хрещення 15.07), Марини (народження 15.07 – хрещення 17.07), Христини (народження 22.07 – хрещення 24.07) та Пантелеймона (народження 24.07 – хрещення 27.07) [5].

У грудні православна церква вшановує пам'ять святих Миколи (06.12), Даніїла (11.12), Варвари (04.12) та Анни (09.12). Малюки, що народилися в грудні, також були названі на честь святих Миколи (народження 30.11 – хрещення 06.12), Даніїла (народження 07.12 – хрещення 12.12), Варвари (народження 30.11 – хрещення 04.12) та Анни (народження 06.12 – хрещення 09.12) [5].

Сьогодні ім'я є не більше ніж розпізнавальним знаком, необхідним для того, щоб відрізнити одну людину від іншої. Кожна людина має ім'я, проте початковий сенс цього імені, як правило, не пов'язаний з особистістю людини: нерідко люди навіть не знають, що означає їх ім'я. Називаючи дитину тим чи іншим ім'ям, батьки зазвичай вибирають із обмеженого кола імен, більш-менш уживаних в їх культурі, або обирають імена рідних чи відомих особистостей, чи взагалі, віддають «данину моді», називаючи дітей дуже цікавими та незвичними іменами. Зокрема, за даними Міністерства юстиції з питань державної реєстрації, найпопулярнішими іменами, якими українці називали своїх новонароджених дітей у першому півріччі 2018 р., стали Софія, Анастасія, Анна, Артем, Олександр та Максим. У першому півріччі 2018 р. дівчатка найчастіше отримували імена (в порядку зменшення частоти використання) Софія, Анастасія, Анна, Вікторія, Марія, Вероніка, Злата; хлопчики – Олександр, Артем, Максим, Богдан, Дмитро, Матвій. Але, окрім традиційних імен, які можна зустріти у святцях, українці вибирають своїм дітям і досить незвичні імена. Серед таких жіночих імен зустрічаються Ігоріна, Дейлін, Она, Хумора, Стасинія; серед чоловічих – Натаніель, Юнатан, Бомонд, Рожден, Гамлет [13].

Висновки. Таким чином, можна побачити, що вибір імені немовляти дійсно є важливою та відповідальною подією, адже ім'я супроводжує людину протягом усього життя, а святий, на честь якого назвали дитину, допомагає та оберігає її все життя. Слід звернути увагу, що найбільш повні дані стосовно наречення іменами немовлят містять метричні книги, адже зберігають інформацію не лише щодо обряду хрещення, а й стосовно імен та святих, на честь яких нарекали новонароджених. Отже, дослідження та вивчення інформації метричних книг свідчить про великі інформативні можливості зазначеного джерела, використання якого стане в нагоді не лише дослідникам, а й пересічним громадянам, що цікавляться історією своєї родини.

Список використаної літератури

1. *Антонов Д. Н., Антонова И. А.* Метрические книги России XVIII – нач. XX в. М. : Рос. гос. гуманит. ун-т, 2006. 385 с.
2. *Абрамов Я. В.* Сельский календарь на 1888 год со святыми на три года (1888–1889–1890 гг.) / Сост. Я. Абрамов. С.-Пб., 1888. 142 с..
3. *Гузенков С. Г.* Метричні книги як джерело з історичної демографії Південної України другої половини XIX – початку XX ст.: дис... канд. іст. наук: 07.00.06. Запоріжжя, 2005. 218 с.
4. *Державний архів Донецької області* (ДАДО). Ф. 209. Оп.1. Спр. 29.
5. *ДАДО*. Ф. 214. Оп. 1. Спр. 7.
6. *ДАДО*. Ф. 215. Оп. 1. Спр. 36.
7. *ДАДО*. Ф. 217. Оп. 1. Спр. 9.
8. *ДАДО*. Ф. 445. Оп. 1. Спр. 2.
9. *Дмитренко В. А.* Ідентифікація населення Гетьманщини за метричними книгами XVIII ст. *Наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія «Культурологія»* Острог, 2014. Вип. 15. С. 337–339.
10. *Лиман І.* Метричні книги як джерело з церковного устрою Південної України другої пол. XVIII – першої пол. XIX ст. *Наук. зап.: Зб. пр. молодих вчених та аспірантів*. Т. 7. Київ, 2001. С. 197–211.
11. *Лобко Н.В.* З історії запровадження метричних книг на українських землях. *Сумський історико-архівний журнал*. 2010. № VIII-IX. С.159-164.
12. *Месяцеслов святцы и справочная книжка*. Санкт-Петербург: В. Е. Генкель, на 1872 год (високосный). [1871]. 368 с.
13. *Міністерство юстиції з питань державної реєстрації*. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/news/ministry>
14. *Певцов В. Г.* Лекции по Церковному праву. С.-Пб, 1914. 242 с.
15. *Полн. собр. законов Российской империи* [ПСЗ-1]. Т. 4. № 1908. С. 192.
16. *Полн. собр. законов Российской империи*. Т. 7. № 4480. С.267.
17. *Полн. собр. законов Российской империи* [ПСЗ-2]. Т. 13. № 1. 0956. С. 92.

18. **Протопопов Д. И.** Изъяснение обрядов при совершении семи церковных таинств: Сост. для простого народа в вопр. и ответах. 2. изд. М. : Д. И. Преснов, 1882. 72 с.
19. **Ханас І.** Вибір імені для дитини в українській християнській традиції – прерогатива батьків чи церкви. *Наук. часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 6: Історичні науки.* Вип. 6. Київ, 2008. С. 339–343.
20. **Чучко М.** Церковні таїнства та обряди життєвого циклу в середовищі українського і східнороманського населення Буковини XV – початку XX ст. *Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології:* зб. наук. пр. Чернівці : Прут, 2008. Т. 1 (25). С. 118-131.

References

1. **Antonov D. N., Antonova Y.A.** Metrycheskiye knyhy Rossyy XVIII – nach XX v. M. : Ros. hos. humanyt. un-t, 2006. 385 s.
2. **Abramov Ya. V.** Selskiy kalendar na 1888 hod so sviatsamy na try hoda (1888-1889–1890 hh.). Sankt-Peterburh, 1888. 142.
3. **Huzenkov S. H.** Metrychni knyhy yak dzherelo z istorychnoi demohrafii Pivdennoi Ukrainy druhoi polovyny KhIKh – pochatku KhIKh st.: dys. ... kandydata ist. nauk: 07.00.06. Zaporizhzhia, 2005. 218 s.
4. **Derzhavnyi arkhiv Donetskoï oblasti.** F. 209. Op. 1. Spr. 29.
5. **Derzhavnyi arkhiv Donetskoï oblasti.** F. 214. Op. 1. Spr. 7.
6. **Derzhavnyi arkhiv Donetskoï oblasti.** F. 215. Op. 1. Spr. 36.
7. **Derzhavnyi arkhiv Donetskoï oblasti.** F. 217. Op. 1. Spr. 9.
8. **Derzhavnyi arkhiv Donetskoï oblasti.** F. 445. Op. 1. Spr. 2.
9. **Dmytrenko V. A.** Identyfikatsiia naselennia Hetmanshchyny za metrychnymy knyhamy XVIII stolittia. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia «Kulturolohiia» Ostroh,* 2014. Vyp. 15. S. 337–339.
10. **Lyman I.** Metrychni knyhy yak dzherelo z tserkovnoho ustroiu Pivdennoi Ukrainy druhoi polovyny XVIII – pershoi polovyny KhIKh st. *Naukovi zapysky: Zbirnyk prats molodykh vchenykh ta aspirantiv.* T. 7. Kyiv, 2001. S. 197-211.
11. **Lobko N. V.** Z istorii zaprovadzhennia metrychnykh kny na ukrainskykh zemliakh.. *Sumskyi istoryko-arkhivnyi zhurnal.* 2010. № VIII-IX. S. 159-164.
12. **Mesiatseslov sviatsy y spravochnaia knyzhka Sankt-Peterburh:** V.E.Henkel, na 1872 hod (vysokosnyi). 1871]. 368 s.
13. **Ministerstvo yustytisii z pytan derzhavnoi reiestratsii.** Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <https://minjust.gov.ua/news/ministry>
14. **Pevtsov V. H.** Lektsyy po Tserkovnomu Pravu. Sankt-Peterburh: Typolytohrafiia S.-Peterburhskoi Odynochnoi tiurny, 1914. 242 s.
15. **Polnoe sobranie zakonov Rossyiskoi ymperyy** [PSZ-1]. T. 4. № 1908. S. 192.
16. **Polnoe sobranie zakonov Rossyiskoi ymperyy.** T. 7. № 4480. S. 267.
17. **Polnoe sobranie zakonov Rossyiskoi ymperyy** [PSZ-2]. T. 13. № 10956. S. 92.
18. **Protopopov D. Y.** Yzyiasnenye obriadov pry sovershenyy semy tserkovnykh taynstv: Sost. dla prostoho naroda v voopr. y otvetakh. 2. yzd. M. : D. Y. Presnov, 1882. 72 s.
19. **Khanas I.** Vybir imeni dla dytyny v ukrainskii khrystyianskii tradytisii – prerohatyva batkiv chy tserkvy. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Seriiia 6: istorychni nauky.* Vyp. 6. Kyiv, 2008. S. 339–343.
20. **Chuchko M.** Tserkovni tainstva ta obriady zhyttievoho tsyklu v seredovyshchi ukrainskoho i skhidnromanskoho naselennia Bukovyny XV – pochatku XX st. *Pytannia starodavnoi ta serednovichnoi istorii, arkheolohii y etnolohii:* zb. nauk. pr. Chernivtsi: Prut, 2008. T. 1 (25). S. 118-131.

ОБРЯД КРЕЩЕНИЯ И НАРЕЧЕНИЕ ИМЕНЕМ (ПО МАТЕРИАЛАМ МЕТРИЧЕСКИХ КНИГ)

Крыгина Ольга – кандидат исторических наук, доцент кафедры культурологии и информационной деятельности, Мариупольский государственный университет, г. Мариуполь.

Статья посвящена рассмотрению обряда крещения и наречения именем новорожденных по данным метрических книг. Метрические книги содержат богатейший информационный материал, все больше привлекают внимание исследователей. Анализируется информация, которая содержится в метрических книгах относительно проведения обряда крещения. Определены имена, которые чаще всего давали детям при крещении, соблюдение требований православной церкви по почитанию церковных святых и предоставления их имен новорожденным, соответствие «святцам», что нашло отражение в метрических книгах православного населения.

Ключевые слова: метрические книги, рождение, крещение, имена новорожденных, таинство, вероисповедания.

RITE OF BAPTISM AND NAMING (BASED ON THE PARISH REGISTERS)

Kryhina Olha – PhD in History, associate professor of the department of cultural studies and information activities, Mariupol State University, Mariupol

The article is devoted to the consideration of the rite of baptism and the naming of newborns according to the parish registers. The parish registers contain the richest information material, increasingly attracting the attention of researchers. The

information contained in the parish registers on the performing of the baptismal ceremony is analyzed in the article. The names that were most often given to the children during baptism rite are identified. Also the compliance with the requirements of the Orthodox Church to venerate church saints and provide their names to newborns, conformity to the saints, as well as the observance of the church calendar, which is reflected in the parish registers of the Orthodox population are revealed.

Key words: parish registers, birth, baptism, names of newborns, sacrament, denomination.

UDC 929.532:271.2-558.3

RITE OF BAPTISM AND NAMING (BASED ON THE PARISH REGISTERS)

Kryhina Olha – PhD in History, associate professor of the department of cultural Olha studies and information activities, Mariupol State University, Mariupol

The article is aimed to consider the children-rites and naming of the newborn, according to the data contained in the parish registers. The attention of researchers is increasingly encouraged to the parish registers as a resource of great informative potential.

Methodology of the study. Analysis of works on this issue has showed that since the middle of the XXth century researchers have begun to investigate the certain subjects related to the parish registers. Today, their information is used for the social and legal protection of the citizens, in genealogical, historical and statistical studies, in studying of folk customs, traditions, church sacraments, etc.

Results. The rite of baptism is a church sacrament of spiritual birth, which is usually performed by Orthodox believers from the eighth to the fortieth day of life. Performing of the rite of baptism is reflected in the parish registers. The records in the parish registers of the Orthodox population indicate that the total number of babies born were baptized a few days later after birth. Christening is also preceded by the naming of the baby. According to the Orthodox tradition, it was customary to name the babies after the proper saints, whose memory was respected on the day of christening of the baby or on the day of childbirth. It could be also on closer to the date of christening, which is confirmed by the proper records of the parish registers.

The study of church acts of the Nativity of Our Lady Church of the Yekaterinoslav spiritual consistory of the city of Mariupol of the Mariupol district of the Yekaterinoslav Governorate according to the name of the newborn indicates that among those born in 1888, about 50% of babies were named after the saints of the Orthodox Church. Today, providing a child with one name or another, parents usually choose from a very limited range of names that are more or less used in their culture, or they choose names of relatives or famous personalities, or give a «tribute to fashion», calling children very interesting and unusual names.

Novelty. Based on the analysis of the records about the rite of baptism and the naming of newborns made in the parish registers, traditional features are revealed: baptism in the first days of the infant's life, veneration of church saints and giving their names to newborns, correspondence to calendar codes.

Conclusions. Parish registers are quite an informative source, the use of which allows conducting research in various spheres.

Key words: parish registers, birth, baptism, names of newborns, sacrament, denomination.

Надійшла до редакції 2.10.2018 р.

УДК 392.51:130.2

АНТИНОМНІСТЬ ОБ'ЄКТІВ, СИМВОЛІВ І ПЕРСОНАЖІВ УКРАЇНСЬКОГО ТРАДИЦІЙНОГО ВЕСІЛЬНОГО ОБРЯДУ

Кухаренко Олександр Олександрович – кандидат філологічних наук,
доцент, Харківська державна академія культури, м. Харків
orcid.org/0000-0002-66092548
doi.org/10.35619/ucpmk.vi29.118
art-red@ukr.net

Антиномні пари у весільній обрядовості забезпечують протистояння, конфлікт і рух дії. Серед статусів головних осіб антиномії виникають між профанними й сакральними, а також між статусами до обряду й після, між приналежністю до чоловічого й жіночого таборів. За останнім принципом здійснюється поділ антиномій усіх без виключення персонажів. Антиномічність у рамках обряду виникає між об'єктами, де проводяться обряди, та символами, зокрема обрядових пісень. У результаті антиномні пари зводяться до протистояння реального, що являє собою профанний світ, і потойбічного, як джерела сакралізації під час проведення обряду.

Ключові слова: структурно-функціональний метод, ритуали переходу, національна обрядовість, родинні обряди, весільний обряд.

Постановка проблеми. Антиномії, бінарні чи дуальні опозиції, створюючи певне протистояння між собою, являють рухому силу для обрядів, котра спонукає до розвитку ритуальну дію. Відбувається процес, подібний до драматичного, де в основі конфлікту також закладене протистояння дії й контрдії, без якого не може здійснюватися рух і розвиток у рамках визначеного сюжету. Обрядова дія за своєю